

SHOOTING DOGS

REGISSØR	MICHAEL CATON-JONES
ORIGINALTITTEL	SHOOTING DOGS
NASJONALITET	STORBRIANNIA
SPRÅK	ENGELSK, TEKSTET PÅ NORSK
PRODUKSJONSÅR	2005
SPILLETID	1T 56 MIN
SENSUR	15 ÅR
MANUS	RICHARD ALWYN, DAVID BELTON, DAVID WOLSTENCROFT
PRODUKSJON	DAVID BELTON, PIPPA CROSS, JENS MEURER
SKUESPILLERE	CLAIRE-HOPE ASHITEY, HUGH DANCY, DAVID GYASI, DOMINIQUE HORWITZ, JOHN HURT
DISTRIBUSJON	ARTHAUS FILMSTUDIEARK SKREVET AV PER TERJE NAALSUND
KLASSETRINN	10. KLASSE, VIDEREGÅENDE
FAG	HISTORIE, ENGELSK, RELIGION
EMNER	KRIG, FN, MENNESKERETTIGHETER, POLITIKK, FOLKEMORD, KOLONIALISME

DETTE ER ET FILMSTUDIEARK UTGITT AV FILM&KINO. FOR Å BESTILLE BILLETTER TIL FILMEN TA KONTAKT MED DIN NÆRMESTE KINO

SHOOTING DOGS

Basert på en sann historie, og spilt inn der begivenhetene skjedde, er *Shooting Dogs* en engasjert spillefilm om folkemordet i Rwanda i 1994. Filmskaperne engasjerte overlevende fra katastrofen til å delta i innspillingen, og lot dem få opplæring og roller både bak og foran kamera.

I løpet av 100 dager i 1994 ble nær 1 million mennesker drept, og i ettertid har det internasjonale samfunnet og De forente nasjoner (FN) fått mye av ansvaret for at katastrofen ikke ble avverget.

Filmen forteller om en gruppe tutsier som søker tilflukt i en FN-beskyttet, britisk skole, etter at de har mottatt meldinger om at hutuer myrder tutsier. I begynnelsen av filmen ser vi ansatte for de hutudominerte myndighetene forberede massakrene ved å kartlegge tutsibosetningene. Snart er tutsiene, FN-soldatene og de ansatte ved skolen omringet av blodtørstige hutuer som går løs på alle de ser utenfor gjerdene. Hva skal de gjøre? FN beslutter å evakuere alle soldatene og alle utenlandske statsborgere. Tutsiene blir etterlatt, og vi hører jubelen fra hutuene som venter utenfor.

Filmen er fortalt med hovedvekt på opplevelsene til to engelskmenn, presten Christopher og læreren Joe Connor. Den ene har vært i Rwanda i tre år, den andre er nettopp ankommet. De er uten maktmidler, og forsøker å overtale FN-soldatene til å rapportere om overgrepene, slik at FN kan sende forsterkninger. Da de ikke lykkes, velger de hver sin personlige løsning på dilemmaet de står overfor.

BRUK AV FILMEN I HENHOLD TIL LÆREPLANEN

Filmen er særlig aktuell i **historie**undervisningen på videregående skole, 3. trinn, enten som tema for arbeid med "Historieforståelse og metoder" der forskjellige

konflikter som har ført til folkemord kan studeres nøyer; eller som tema for undersøkelser i "Samfunn og mennesker i tid" av hvordan det internasjonale samfunnet kan reagere på konflikter. Filmen kan dessuten gi bakgrunn for arbeid med kolonialisme og eurosentrisme i kulturmøter i 2. og 3. trinn.

I **religions**undervisningen kan den kristne tematikken i filmen, der Jesus-skikkelsen står sentralt, diskuteres.

I **engelsk**undervisningen kan filmen brukes som egen, engelskspråklig tekst og suppleres med stoff og oppgaver fra internett (Se "Nettressurser" nedenfor). Tverrfaglig arbeid med historieundervisning på engelsk bør også vurderes.

HISTORIE

Innbyggerne i Rwanda består av to folkegrupper. Den største gruppen kalles "hutuer", den minste "tutsier". Disse folkegruppene har visstnok vært i større eller mindre konflikt langt tilbake i tid, til tross for at forskjellene mellom dem er små: De snakker samme språk, deler samme boarealer og har samme tradisjoner. Forskjellene mellom dem ble likevel kraftig forsterket da Belgia overtok kolonien etter Tyskland i 1916. For det første klassifiserte belgierne innbyggerne etter rase og lot dem bære identitetskort; for det andre favoriserte de tutsiene (som blant annet var litt mindre mørke i huden enn hutuene), og ga dem de viktigste jobbene under kolonistyre. Mot dette gjorde hutuene opprør i 1959, noe som bidro til at Belgia lot Rwanda bli selvstendig i 1962. Da hadde hutuene drept over 20.000 tutsier, og de tok over styringen av landet.

Rundt 1990 begynte tutsier i eksil å organisere seg i RPF (Rwandan Patriotic Front) for å styrte Hutu-regjeringen i landet. Flere slag ble utkjempet, og det var mye uro i landet. I april 1994 ble flyet til Hutu-presidenten Juvenal Habyarimana skutt ned, og selv om det ikke er oppklart hvem som stod bak, førte dette til at en offensiv fra hutuenes side mot tutsiene i landet. Bak stod presidentens vaktstyrke og nærmeste menn, som først myrdet den politiske opposisjonen i landet, og

deretter organiserte en uoffisiell militshær på 30.000 menn som gikk til angrep på alle tutsier de kom over. Både militære, politikere, forretningsfolk og "vanlige" sivile deltok i folkemordet. FN-styrkene i landet trakk seg ut etter at 10 av deres soldater ble drept.

Til tross for at nær 1 million tutsier ble drept, klarte RPF etter 2 måneders tid å vinne borgerkrigen ved å innta hovedstaden Kigali. Omtrent 2 millioner hutuer flyktet i den forbindelse til nabostaden Zaire/Demokratiske republikken Congo. En fler-etnisk, men tutsi-

dominert regjering tok over, og det ble innledet et rettsoppgjør mot de ansvarlige for folkemordet. Foreløpig er 56 tiltalt ved De forente nasjoners "Internasjonale tribunal for Rwanda".

(Kilde: BBC (<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/1288230.stm>) og De Forente Nasjoner (<http://69.94.11.53/default.htm>))

OPPGAVER

1. FOLKEMORD

Sentralt i filmen står avgjørelsen om hvorvidt det som foregikk i Rwanda skulle beskrives som et folkemord eller ikke. Dersom FN hadde innrømmet at det var et folkemord, ville de måttet gripe inn og forsøke å forhindre det.

I ettertid har FNs generalsekretær Kofi Annan innrømmet at FN og det internasjonale samfunnet sviktet, og sikkerhetsrådet til FN innrømmet i 2000 at de hadde ansvar for å gripe inn.

Hva er et folkemord? "I nærværende konvensjon", skriver Forente nasjoner i en resolusjon som trådte i kraft 12. januar 1951, "betyr folkemord en hvilken

som helst av følgende handlinger som er begått i den hensikt å ødelegge helt, eller delvis, en nasjonal, etnisk, rasemessig eller religiøs gruppe som sådan:

- a) å drepe medlemmer av gruppen;
- b) å forårsake alvorlig legemlig eller sjelelig skade på medlemmer av gruppen;
- c) bevisst å la gruppen utsettes for levevilkår som tar sikte på å bevirke dens fysiske ødeleggelse helt eller delvis;
- d) å påtvinge tiltak som tar sikte på å forhindre fødsler innen gruppen;
- e) med makt å overføre barn fra gruppen til en annen gruppe."

Først i 1988 hadde alle de faste medlemmene av sikkerhetsrådet i De forente nasjoner ratifisert konvensjonen, og det er derfor bare folkemord etter dette som har blitt brakt inn for internasjonale domstoler. Det er 2 folkemord som er under etterforskning og behandling:

- 1) Serbernes folkemord mot bosnierne ved Srebrenica i juli 1995, der minst 8.000 døde.
- 2) Hutuenes folkemord mot tutsier (og moderate hutuer) i Rwanda i april og mai 1994, der over 900.000 døde.

Her er en liten oversikt over andre overgrep mot befolkninger opp gjennom historien. Opplysningene stammer fra Wikipedia:

- 1) Europeernes overgrep mot urinnvånerne i hele Amerika etter 1492, og den militære offensiven mot indianerne i USA mot slutten av 1800-tallet (nesten utryddelse).
- 2) Britiske kolonisters overgrep mot aboriginerne i Australia på begynnelsen av 1800-tallet (nesten utryddelse), og videre mot aboriginske familier på 1900-tallet (minst 100.000 barn ble tatt fra foreldrene sine).
- 3) Overgrepene mot befolkningen i Kongo før og under styresettet til den belgiske kong Leopold II fra 1880-1908 (mulig at over 20 millioner av en befolkning på 30 mill. døde i perioden).
- 4) Britiske myndigheters overgrep mot irene i 1845-1850 (minst ½ million døde, 2 millioner flyktninger, 2 millioner emigranter)
- 5) Kroatisk fascisters overgrep mot serberne under 2. verdenskrig (mulig at en ½ million ble drept, og like mange fordrevet eller tvunget til å konvertere religion).
- 6) Tyske nazisters overgrep mot jøder, sigøynere,

Roma, homoseksuelle, mentalt tilbakestående og slaver før og under 2. verdenskrig (nær 6 millioner jøder ble drept).

7) Japanske soldaters overgrep mot kinesere ved Nanking i 1937-38 (minst 150.000 drept).

8) Ungtyrkernes overgrep mot armenere og kurdere 1915-1923 (fra 300.000-1,5 mill.drept).

9) Sovjetrussiske myndigheters overgrep mot ukrainere 1932-1933 (minst 1,5 mill. døde)

10) Pakistanske militæres overgrep mot bengalere i Bangladesh i 1971 (mellom 300.000 og 3 millioner døde).

11) Indonesiske militæres overgrep mot befolkningen i Øst-Timor 1975-1999 (ca 150.000 drepte).

12) Kinesiske myndigheters overgrep mot befolkningen i Tibet siden 1950 (mulig 400.000 døde).

13) Sudanesisk militis' (med støtte fra myndighetene) overgrep mot flere befolkningsgrupper i Darfur-regionen, Sudan, under borgerkrigen som startet i 1983 (foreløpig 2 millioner drepte, 4 millioner flyktninger).

a) Redegjør for bakgrunnen for disse overgrepene, og diskuter hvilken rolle fortolkninger av historien har spilt.

b) Vurder om overgrepene kan betegnes som folkemord.

c) Undersøk hvordan det internasjonale samfunnet reagerte på hendelsene.

d) Diskuter til sist konsekvensene disse overgrepene har hatt for den utsatte befolkningsgruppen i ettertid.

2. KOLONIALISME OG EUROSENTRISME

Flere kilder hevder at folkemordet til dels skyldes arven fra kolonimaktene som hadde kontroll over Rwanda, og da særlig de belgiske styresmaktens forskjellsbehandling av tutsiene og hutuene.

a) Sett deg inn i Belgias kolonistyre. Hvilke områder kontrollerte de - når ga de opp kontrollen - hvordan styrte de landene - hvordan har landene utviklet seg etterpå?

b) Diskuter hva som kan ha vært grunnen til at belgierne valgte å gi minoritetene - tutsiene, administrativ makt over hutuene?

c) Man kan hevde at kolonialismen fortsatt hersker ved at vi i Vesten får presentert filmer som Shooting Dogs, der konflikter i Afrika blir presentert gjennom et eurosentrisk blikk.

Hva slags inntrykk gir filmen av afrikanere og evnen afrikanere har til å styre land?

Hovedpersonene i filmen er de to britene Joe og Christopher. Diskuter hvilke andre muligheter det fantes for å lage fortellinger om folkemordet/borgerkrigen - med særlig vekt på å velge handlekraftige, afrikanske hovedpersoner.

d) I filmen spiller Joes forsøk på å få media til å rapportere om konflikten en stor rolle. De to BBC-repor-

terne synes likevel ikke å lykkes med å gripe inn i konflikten, til tross for filming av lik og intervjuer med de berørte partene. Diskuter måten journalistene i filmen er framstilt på. Hvilket inntrykk har du av mediadekningen av afrikanske forhold? Kan du gi positive og negative eksempler på denne mediadekningen?

e) Hør gjerne på et eller flere korrespondentbidrag fra Afrika i "Verden på lørdag" på P2 (se under for informasjon om nettside for nedlasting av programmet). Diskuter nyhetene utfra hva dere kjente til fra før og hva dere kunne tenkt dere å høre mer om. Forsøk å finne mer informasjon om emnet fra BBC via Internett, og del informasjonen med klassen.

3. RELIGION / KRISTENDOMMENS ROLLE

En annen tematikk i denne filmen er kristendommens rolle. Med "Father" Christopher i hovedrollen blir gudstjenesten, dens ritualer og budskapet om frelse presentert som en måte å takle ondskaper og redselen på. Samtidig vender Christopher desillusjonert tilbake fra en reise utenfor gjerdet. Her har han sett én av sine flittigste kirkegjengere bli forvandlet til en stolt slakter av sine brødre, og han tviler sterkt på nytten av det han har bedrevet i trede år. Han spør seg, slik Martin Luther spurte, om kirkegjengerne kommer for budskapet eller ritualene. Til slutt velger han å ofre seg, ikke helt ulikt Jesus, for en håndfull tutsi-barn i stedet for å flykte i sikkerhet til England. Legg også merke til hvordan Joe Connor lenge blir framstilt som en potensiell Jesus-skikkelse.

a) Sammenlign Joe Connor med Jesus. På hvilken måte ligner han på Jesus, og på hvilke områder skiller han seg fra ham? Hvilke forskjeller er det mellom Joe Connor og Father Christopher? Hvem av dem ligner mest på Jesus, og hvorfor?

b) Tidlig i filmen spørres det "om Jesus er i nattverdsbrødet?", og Father Christopher svarer at "Jesus er i alt, overalt og i alle menneskers hjerter". Deretter spør han hvorfor "påskan er viktig?", og får til svar at det er fordi Jesus "døde på korset for oss".

Hva vil du si er filmens budskap? Diskuter dette med henblikk på filmens referanser til kristendommen. Er budskapet kristent?

c) Diskuter om den kristne misjoneringen i Afrika er/var en del av kolonialiseringen, og på hvilken måte filmen tar stilling til dette.

NETTRESSURSER HISTORIE / ENGELSK/ FILM-KUNNSKAP

Vær oppmerksom på at nettressursene særlig kan brukes til å jobbe tverrfaglig ved å la elevene arbeide med Historie på engelsk.

Wikipedias artikkel om folkemord: <http://en.wikipedia.org/wiki/Genocide> gir en grundig oversikt over folkemord i historien.

Frontline/PBS (Public Broadcasting Service) sin ressursside om folkemordet i Rwanda:

<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/evil/> med lærerveiledning/skolemateriell:

<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/teach/ghosts> inneholder mye kommentarstoff om folkemordet.

BBCs sider om folkemordet i Rwanda:

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3573229.stm> inneholder en mengde multimedia-ressurser og informativt bakgrunnsstoff.

På nettsiden til Pulitzerprisen: <http://www.pulitzer.org> finnes det bidrag fra to journalister og en fotojournalist og et pressebyrå, som vant Pulitzerprisen for deres dekning av folkemordet i Rwanda. Fotografen heter Martha Rial (vinner 1998), pressebyrået Associated Press (vinner 1995), og journalistene Mark Fritz (vinner 1995) og Dele Olojede (vinner 2005).

Nyheter fra Afrika: Last ned "Verden på Lørdag" fra NRK P2 som Podcast. Omtrent hver uke rapporter Tømm Kristensen fra det afrikanske kontinentet: http://podkast.nrk.no/program/verden_paa_loerdag.rss Fellesrådet for Afrika er en side med informasjon om alle land i Afrika: www.afrika.no

Se også de internasjonale nettsidene til Røde kors, Leger uten grenser og FN.

Svensk filminstitutts filmstudieark: se

<http://www.sfi.se>

Britisk studieark til filmen: se <http://www.ukhotmovies.com/reviews/shooting-dogs/>

